

İsrafın Fert, Aile Ve Ekonomi Açısından Zararları Yüce Allah kainattaki bütün güzellikleri ve nimetleri bizler için yaratmıştır. Allah tarafından verilen bu nimetler ve güzellikler bizlere birer emanettir. Bu nimetlerden dolayı insanoğlu imtihana tabi tutulacaktır. إِنَّمَاأَمْوَالُكُمْوَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌوَاللَّهُعِندَهُأَجْرٌعَظِيمٌ “Mallarınız ve evlatlarınız ancak ve ancak bir imtihandır.” (Teğabun, 64/15) Allah tarafından bize bahşedilen hayat, sağlık, evlat, mal, makam, mevki… gibi nimetler bir yerde imtihan vesilesi olduğu gibi bu nimetleri kullanma tarzımızdan israf edip etmediğimizden ve bunları nerelerde harcadığımızdan ahirette sorguya çekileceğiz . Konumuz ile ilgili olarak Allah Teala şöyle buyurmaktadır: ثُمَّلَتُسَْلُنَّ يَوْمَئِذٍعَنِالنَّعيمِ “Sonra o gün, nimetlerden hesaba çekileceksiniz.”(Tekasür, 102/8) Sevgili Peygamberimiz de bu konuda şöyle buyurmuşlardır: “Kıyamet günü insanoğlu, ömrünü nerede harcadığından, yaptığı işleri ne niyetle yaptığından, nasıl kazanıp nereye harcadığından, vücudunu ve sıhhatini nerede ve nasıl değerlendirdiğinden sorguya çekilmedikçe yerinden ayrılamaz.” (Tirmizi, Kıyame, 1) Yüce dinimiz İslam’n huzurlu bir hayat için benimsediği prensiplerden birisi de, iktisat ve itidaldır. İktisat ve itidal, yeme, içme, harcama, konuşma ve benzeri bütün işlerde kişinin ölçülü olmasıdır. Bunun zıddı ise israftır. İsrif, herhangi bir konuda aşırı gitmek, doğru ve gerçek olandan sapma, meşru sınırların ötesine geçme, imkanları ve sahip olunan değerleri, gerekli görülen yerler dışında veya gereğinden fazla harcama anlamına gelmektedir.(Yazır, M. Hamdi, Hak Dini Kur’an Dili, V, 3613) Kısacası israf, insanın sahip olduğu nimetleri gereksiz ve aşırı tüketmesi, lüzumsuz ve gereksiz harcama yapması anlamına gelir.(Şamil, İslam Ans. “İsraf”) İslam’da israf ayet ve hadislerle yasaklanmıştır. Nitekim: كُلُواْوَاشْرَبُواْ وَلاَتُسْرِفُواْإِنَّهُ لاَيُحِبُّالْمُسْرِفِين “Yiyiniz, içiniz, fakat israf etmeyiniz. Çnkü Allah israf edenleri sevmez.” (Araf, 7/31) وَآتِذَا

الْقُرْبَى
حَقَّهُ
وَالْمِسْكِ
10;نَ وَابْنَ
السَّبِيلِ
وَلاَ
تُبَذِّرْ
تَبْذِيرًا…
إِنَّ
الْمُبَذِّر
16;ينَ كَانُواْ
إِخْوَانَ
الشَّيَاطِي
06;ِ وَكَانَ
الشَّيْطَان
15; لِرَبِّهِ
كَفُورًا “Bir de
akrabaya, yoksula, yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere saçip savurma. Zira böyle
saçip savuranlar şeytanların dostlarıdır. Şeytan ise, Rabbine karşı çok
nankörür”(İsrâ, 17/27) ayetleri bu yasağı dile açıkça dile
getirmektedir. Bu ayet-i kerimedeki tebzir kavramı, malı, mülkü saçip savurmak,
akılsızca harcamak, gerektiği yere sarf etmemek anlamındadır. Ayet, saçip savurmayı
nankörlükle, bu davranışı sergileyenleri ise şeytanın kardeşi olmakla nitelemektedir ki
bu, israf olayının ve müsrif olmanın ne denli kötü bir şey olduğunu ortay
koymaktadır. Kur’an’ı Kerim’de “meşrûiyet sınırını
aşanlar” için sık sık “müsrif”, “müsrifîn
müsrifûn” kelimeleri kullanılmaktadır Hz. Peygamber de “Kibirsiz ve israf
etmeden yiyiniz, içiniz, giyiniz, ve sadaka veriniz.” (Buhari, Libas, 1) Dikkate şayan
olan bu hadis, İslam’ın israf konusunda ne denli titiz olduğu hususunda bize yeterli fikir
vermektedir: “Bir defasında Hz. Peygamber Sa’d’e uğradı. Sa’d bu
esnada abdest alıyordu. Resulullah, onun suyu aşırı kullandığını görünce bu israf
nedir? Diye sordu. Sa’d da, abdestte de israf olur mu? dediğinde, Hz. Peygamber de evet
hatta akmakta olan bir nehirde abdest alsan bile” (İbn Mace, Taharet, 48) şeklinde
cevap verdi. Çalışıp servet sahibi olmak kadar serveti doğru bir şekilde harcamak,
aile fertlerinin, akrabasının, yoksulların ve toplumun haklarını vermek de önemlidir Yüce
Allah, her şeyi bir ölçü ve denge ile yaratmıştır. İnsanlar da hayatın her
alanında olduğu gibi, harcamalarında da ölçü ve dengeli olmak
durumundadırlar. İslam, mal, mülk ve para harcamakta ihtiyacı ölçü almış,
gereksiz ve faydasız yerlere yapılan lüzumsuz harcamaları yasaklamıştır. Masraf gelire
göre değil ihtiyaca göre yapılmalıdır. Gelirimiz artsa bile harcama ihtiyaç
hududunu aşmamalıdır. Her konuda olduğu gibi bu hususta da İslam, israf ve cimriliğe
kaçmadan itidali emretmektedir. Dinimizde bu ölçü olgun mümin
olabilmenin vasıflarından biri olarak kabul edilmiştir. Cenâb-ı Hakk bu hususta şöyle
buyurmaktadır: وَلاَ
تَجْعَلْ
يَدَكَ
مَغْلُولَةً
إِلَى

عُنُقِكَ
وَلاَ
تَبْسُطْهَا
كُلَّ
الْبَسْطِ
فَتَقْعُدَ
مَلُومًا
مَّحْسُورًا
“Eli sıkı olma; büsbütün eli açık da olma”(İsrâ, 17/29) diğ&er
bir ayet-i kerimede:

وَالَّذِينَ
إِذَا

أَنفَقُوا
لَمْ

يُسْرِفُوا
وَلَمْ

يَقْتُرُوا
وَكَانَ

بَيْنَ
ذَلِكَ

قَوَامًا “Onlar ki harcadıkları
vakit ne israf ne de sıklık yapmazlar. (harcamalarında) ikisi arasında orta bir yol tutarlar.”

(Furkan, 25/27) Ayette israf ve cimriliğ&in yerilmesine karşılık, ölçülü ve
dengeli olma övülmekte ve bu tutum Rahmanın kullarının özelliğ&i olarak

zikredilmektedir Ayet ve hadisi ş&eriflere baktığımızda özetle bizden servetin,
mal-mülkün, para ve ekonomik değ&erlerin, ihtiyaç maddelerinin harcanmasında

israf yapılmaması istenmektedir. Ve bu davranışın, olgun müminin davranışları arasında yer
aldığı belirtilmektedir. İsrafın Fertlere, Topluma ve Ekonomiye Olan Zararları İsrafın fertlere,

topluma ve ekonomiye pek çok zararları mevcuttur. Kur’an-ı Kerim’de:
“Yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz.; çünkü Allah israf edenleri

sevmez.” (Araf, 7/31) buyrulmaktadır. Ayette, bir taraftan bu yeme ve içmede, israfa
kaçılmaması emrediliyor. İnsan karnını tika basa, ölçüsüzce

doymayacak ama güç ve takatten düşecek derecede de aç
durmacaktır. Yani her şeyde olduğu gibi yeme ve içmede de dengeli davranılacak Şimdi

ferdi, aileyi ve ülkeyi etkisi altına alan bu israf çeşitlerine kısaca değ&inelim: -Yeme ve
içmede israf: Kur’an-ı Kerim’de:

وكُلُواْ

وَاشْرَبُواِ
وَلاَ

تُسْرِفُواْ
إِنَّهُ لاَ

يُحِبُّ

الْمُسْرِفِي
نَ “Yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz; çünkü

Allah israf edenleri sevmez.” (Araf, 7/31) buyrulmaktadır. Ayette, bir taraftan insanın
yemesi içmesi emredilirken, diğ&er taraftan bu yeme ve içmede, israfa

kaçılmaması emrediliyor. Yani her şeyde olduğu gibi yeme ve içmede de dengeli bir
yol tutulacaktır. Hz. Peygamber de: “Ademoğ&lu, karnından daha ş&erli bir kap

doldurmamıştır. İnsana belini doğrultacak birkaç lokma yeter. Yemek yediğinde, midesinin ¸te birini yemeğe, ¸te birini i¸meğe, ¸te birini de nefes almaya ayırsın.” (Tirmizi, Z¸hd, 47) S¸z¸yle haddinden fazla yemenin insanı s¸r¸kleyeceği zarara dikkat ¸ekmektedir. İnsanın gereğinden fazla yemesinin ekonomik ve dini a¸ıdan sakıncaları bir tarafa, aşırı yemenin sağlık a¸ısından da zararlı olduğu, tıp otoritelerince ifade edilmektedir.

G¸n¸m¸z toplumlarına ş¸yle bir baktığımızda, yapılan yiyecek ve i¸ecek israflarının haddi hesabının olmadığını g¸rmek hi¸ de zor olmasa gerektir. ¸plere atılan ekmeğin, d¸k¸len yemeklerin, boşa akan suların, milyonları bulan fakirlere yetecek miktara ulaşmış durumdadır. Y¸ce dinimiz İslam israfı yasaklarken maalesef biz toplum olarak ¸tenekelerini ekme ve yemek artıklarıyla doldurmaktayız. Yapılan bir araştırmaya g¸re T¸rkiye ¸apında ekmeğin en az y¸zde on ikisi ¸pe atılıyor. ¸b¸y¸k şehirde (İstanbul, Ankara, İzmir) her g¸n altı ekmeğin bir tanesi, yani ¸ milyon ekmeğin ¸pe atılıyor. Senelik israf bedeli 600 milyar ge¸mektedir. Sadece İstanbul’da her g¸n boşa akan su miktarı 10 bin metre k¸pt¸r. Dakikada on damla su ka¸ıran musluk ayda 170 litre su miktarının yarıya yakınının zayi edildiği hesaplanmıştır. Bu israf fertten başlayarak mensubu olduğu aileye ve topluma zarar vermekte ¸kkeyi de ekonomik anlamda ileri bir aşamada krize ve zayıflığa itmektedir. Bu durum “abdest alırken fazla su kullanmak mekruhtur.” Diyen y¸ce dinimizle de ¸rt¸şmemektedir. Oysa gerek ¸kimizde gerekse d¸nyada, hoyrat¸a atılan bir par¸a ekmeğe, d¸k¸len bir tabak ¸orbaya hatta umursamadığımız miktarda musluklardan sızan bir damla suya muhta¸ olan ne kadar da insan vardır. Hatta bu y¸zyılın su savaşlarına gebe olacağı otoritelerce g¸ndeme getirilmektedir. İşte Hz. Peygamberin “akan bir nehirde ibadet niyetiyle abdest alırken bile suyu israf etmemelidir.” Hitabının altındaki esri bu olsa gerek. -Giyim kuşamda israf: İnsan soğuk-sıcaktan korunmak bir tarafa belli yerlerini ¸rtmek zorundadır. Bu zorunluluğun temeli, bazen dine bazen de ¸f ve k¸lt¸re dayanmakta ve bu değerlere g¸re değişkenlik arz etmektedir. Ama insanlık alemine ş¸yle bir g¸z atıldığında kaynağı her ne olursa olsun, b¸t¸n toplumlarda giyinmenin bir zorunluluk olduğu g¸r¸i¸r. ¸yle ki giyim kuşamın tarihsel k¸keni ilk insana kadar dayanmaktadır. Hz. Peygamber varlıklı kimsenin, gurur ve g¸sterişten uzak kalmak koşulu ile kendine verilen nimetlerin belirtisini ¸zerinde hissettirmesinin, Allah’n bir isteği olduğuna işaret etmiştir. Ayrıca huzuruna pejm¸rde kıyafetle gelen varlıklı birini, “Allah, sana mal verdiyse, onun nimet ve ikramı ¸zerinde g¸r¸lmelidir.” (Ebu Davud, Libas, 17) buyurmak suretiyle ikaz etmiştir. Şu kadar var ki kişi, g¸z el giyineceğim diye l¸kse ve g¸steriş y¸n¸nden israfa ka¸mamalı, hen¸z giyilebilecek elbiseleri, modası ge¸ti d¸ş¸ncesiyle zayi etmemelidir. Suni bir olgu olan moda anlayışı, g¸n¸m¸zde insanların israfa y¸nemesinde baş etkenlerden birisini teşkil etmektedir. Hen¸z rengi dahi solmamış, bir iki defa giyilen elbiselerin d¸ş¸ncesizce zayi edilip atılması, israf dışında hangi kavramla a¸ıklanabilir. Bu t¸r davranışların İslam’dan ruhsat alması kolay olmasa gerek. -Zaman israfı: İnsan i¸in en değerli mefhumlardan birisi de zamandır. ¸nk¸ her şey zaman i¸inde var olmakta, gelişmekte ve yine zaman i¸inde yok olmaktadır. İnsan hayatında ¸nemli bir yere sahip olan ilim, servet ve diğer bir ¸ok değer, zaman i¸inde elde edilebilmektedir. Zamanını gerektiği şekilde değerlendirebilenler hem d¸nyada hem de ahirette huzuru yakalayacaklardır. Kur’an-

Kerim’de zamanın öneminin bir sure ile vurgulanması gerçekten anlamlıdır. “Asra yemin ederim ki, insan ziyan içindedir.” (Asr, 103/1-2) ayetinde yer alan “asr” kelimesinin, zaman anlamında kullanıldığı müfessirlerin çoğunluğu tarafından ifade edilmiştir. Bu ayet, zamanın önemine işaret etmektedir. Sevgili Peygamberimiz de: “İki nimet vardır ki insanların çoğu bunların değerinden habersizdirler. Bunlar sağlık ve boş zamandır.” (Buhari, Rikak, 1) buyurmak suretiyle zamanın ve sağlığın önemine dikkat çekmiştir. Hayatımız saniyelere, dakikalara bağlıdır. Bütün servetimizi feda etsek Rabbimizin bize takdir ettiği ömür bittiğinde bir saniyemizi geri getirme gücümüz ve imkanımız yoktur. Bu anlamda zaman bizler için çok önemlidir. Sevgili Peygamberimiz de: “İki nimet vardır ki, insanların çoğu bunların değerinden habersizdirler. Bunlar sağlık ve boş zamandır.” (Buhari, Rikak, 1) buyurmak suretiyle, zamanın ve sağlığın önemine dikkat çekmiştir. Nitekim sevgili Peygamberimiz şu hadisinde insanın ahiret yurdunda hesaba çekileceği mefhumlardan birisinin de zaman olduğunu vurgulamaktadır: “ Ahirette insan şu beş şeyden; ömrünü nerede tükettiğinden, servetini nasıl kazanıp harcadığından, ne gibi işler yaptığından, bedenini ne yolda yıpratıldığından sorguya çekilmedikçe hesap sahasından ayrılamaz.” Onun için her fert ve toplum zamanın değerini iyi bilmek ve kullanmak zorundadır. Yoksa hüsrana uğrayanlardan olur. -Düğün sünnet vs. şeylerde yapılan israf: Evlilik, sünnet ve cenaze törenleri gibi törenler bir milletin bir araya geldiği kaynaştığı birlikteliğinin perçinleştiği törenlerdir. Ama bu törenler daima meşru çerçevede olmalı ve kalmalıdır. Niteliği ve dayanağı ne olursa olsun, yapılan merasimlerde milli ve manevi değerlerin zedelenmesi temel amaç olmalıdır. Nasıl olsa yılda veya ömürde bir gün veya gece anlayışı ile başta israf olmak üzere her şey mübah görülmemelidir. Nitekim günümüzde servetlerin bu tür törenlerde ölçeüsüzce israf edildiğini, yapılan davranışların meşruluk kapsamında olup olmadığının hiç dikkate alınmadığını görümekteyiz. Bu merasimlerde, anlamsızca kırılan tabaklar, yakılan masalar, elbiseler, tüketlenen içkiler ve dahası… hem ferde hem aileye hem de ülkeye zarardan başka ne yararı olur. Ülkemiz gibi dar gelirliilerin çoğunlukta olduğu bir ülkede harcanan bu paralarla kaç fakirin karnı doyurulur? Kaç öğrenciye burs verilir? Hiç düşündük mü? Oysa bu yol hiç düşünülmemekte ve tercih edilmemektedir. Kaynakların İsrafı: Kaynaklar denildiğinde genel anlamıyla bir ülkenin sahip olduğu yer altı ve yerüstü zenginlikleri akla gelmektedir. Denizler, akarsular, ormanlar, tarıma elverişli araziler, kara ve deniz hayvanları, madenler bu bağlamda bir ülkenin başlıca kaynaklarını teşkil etmektedirler. Modern dünyada bunlara olan ihtiyaç yadsınamayacak kadar büyüktür. Ama yine de bunları israf etmekten geri durmuyoruz.. Allah’ın insanlar için verdiği nimetlerin olumsuz kullanımı israftır. Yapılan her israf ister fert ister toplumsal bazda olsun, o nimetin elden çıkmasına dolayısıyla da ülkenin zayıflamasına sebep olmak demektir. Onun için ülkemizin sahip olduğu ve Allah’ın bize nimet olarak lüftettiği hiçbir değeri israf etmemeliyiz. Bunun dinimizin bir emri ve gereği olduğu bilinciyle hareket etmeliyiz. Bu anlamda denizlerimizi, akarsularımızı, madenlerimizi enerji kaynaklarımızı israf etmemeye özen göstermeliyiz. İnsan, nerede ve nasıl olursa olsun hayatın her alanındaki harcamaları ve tüketimleri belirli ölçeüler dahilinde yapmak zorundadır. Aksi bir tutum içinde olan fertler önce kendilerini zayıf duruma sonra da ailelerini; hatta bazen boşanmalara ve dağılmalara daha sonra da ülkenin başkalarına muhtaç duruma düşmesine sebep olmaktadır. Onun için akl-ı selim bir insan

